

Елин Пелин

Среща

Опълченската рота, в която служеше бае Стоян Гашникът, вървеше по дирите на настъпващите войски, и служеше ту за гарнизон по градовете, ту за стража по мостовете, ту за охрана на обоза и на железопътните линии, ту за препращане на пленници.

От град на град, от село на село, бае Стоян, загърнат в шарения си ямурлук, въоръжен с кримка, преброди цялата новозаета земя и там някъде, на другия край на света, се установи за по-дълго време като пазач на някакъв мост по едно дълго шосе.

Мястото бе пусто и отдалечено. И в най-голямата нощна тишина, когато и самата рекичка заспиваше, дотук не дохождаше от селата нито ободряващия лай на куче, нито будния глас на петел.

Тук остана да пази бай Стоян с няколко души другари. Те си направиха широка топла землянка, с огнище и комин в дъното, накачиха вътре дрехите и торбичките си, направиха си сламени легла и се отдадоха на своя дълг.

Техните строги, мълчаливи фигури, тежки като камъни, стърчиха денонощно наоколо с такава верност и бдителност, че птичка не можеше да мине незабелязано.

По двете страни на калното шосе непрекъснато се точеха безкрайни обозни кервани. Воловете усърдно и покорно теглеха пълните коли, и техните напрегнати движения говореха за общата, великата стихийна сила на войната, която тласкаше всичките напред. През дългата им и задружна работа с хората техният животински инстинкт бе се възпитал да усеща трудността на задачата и важността на далечната цел, затова теглеха колите неуморно. Те не чакаха заканителното подвикване на коларя, ни застрашителното махане на остена. В бавния и тежък ход на тия благородни помощници и другари на селянина, на тия хубави, мълчаливи и поетични символи на дълга и труда, имаше усърдие и доброволно напрежение. Те като своите стопани изпълняваха сега войнишкия си дълг и знаеха, че това, което влачат, не е орало.

Бае Стоян, наметнат с вечния си ямурлук, с кримка при нозе, следеше с очи тия безкрайни върволици от коли и не изпускаше нито една подробност. Воловете, коларят, колелетата, ритлите, оригиналните приспособления за удобства, които през дългото пътуване бе направил някой изобретателен колар – всичко това минаваше под наблюдателния поглед на мъничките бае Стоянови очи, изгубени под надвисналите му вежди.

Понякога той правеше бележки с висок отсечен глас, като че говореше на глухи:

– Хей, момче, спиш ли бе, хей! Я прибери оглавника, че волът го застъпя, ще го покъса.

Или пък:

– Хей, байо, ще загубиш катраника!

При смяна, когато бае Стоявн с другарите сладко се припичаше на огъня в землянката, разговорите пък се въртяха около дневните приключения и той още веднаж кореше непознатите, заминали в неизвестност колари, които бе уловил в небрежност:

– Разкривила му се колата като пияна. Че затегни я бе, човече! На такъв път така ходи ли се!

В политическите разговори, които често се водеха в землянката, бае Стоян не вземаше участие.

Той седеше наведен край огъня, пушеше късата си луличка и час по час подтикваше главните.

Време дъждовно и мъгливо. По цели дни не проглежда никакво слънце. Не се вижда кога съмва, кога мръква и затова нощите им се струваха дълги и тежки. Нямаха и часовник. Това не мъчеше бае Стоян, който бе прекарал без часовник толкова години, но един от неговите другари, селски бакалин, само за това мислеше, и питаше кого де срещне по пътя колко е часът.

Веднаж бае Стоян му каза:

– Не часовник, ами цял будилник ще ти намеря.

И един ден, щом се смени, той се изгуби нанякъде и се върна чак вечерта.

– Ето ви будилника, момчета – каза засмян до ушите бае Стоян и извади изпод ямурлука си едър петел.

Те направиха за него място в колибата и всяка вечер го затваряха там. Затваряше го бае Стоян, като казваше:

– Чакай да навия часовника.

Точно в определено време през ноща и особено сутрин, ясният и звънлив глъс на петела огласяше околността и обаждаше на старите войници колко е часа.

Една вечер при землянката спря на нощувка голям обоз. Накладаха се огньовете, писна гайда, и в това пустинно място настана оживление.

Бае Стоян отиде при коларите на разговор, да разпита отде идат, накъде отиват, да чуе новини и да разгледа колите и добитъка. Колите особено му се харесаха.

– Виждам, че не са откъм нас – каза той, – тия са загорски коли – тамозна направа. Хубаво нещо.

Той обикаляше отсам-оттам, надничаше отдолу, дърпаше стърчишката и тупаше похвално ритлите, като че тупаше по гърба някой познат.

Като разглеждаше един нашарен с бои и резки ярем, волът, който лежеше в него и сладко преживяше, протегна шия и духна в лицето на бае Стоян.

– Я! Това е Белчо, наш Белчо – викна радостно развълнуван бае Стоян. – Позна ме, бей, позна ме. Жената писа, че е реквизиран, и аз рекох – прощавай, няма вече да се видим. Пък... то. О, миличкият Белчо, о, добрият Белчо!

Бае Стоян приклепна пред вола и почна нежно да го милва и чеше по челото. Животното протегна глава и сложи влажна муцуна на коляното на своя стар приятел.

– Позна ме, брей! Добиче, пък познава – обърна се той към натрупалите се около него колари. Дойдоха и другарите на бае Стоян.

– Ето го Белчо, дето ви разправях – каза им той, – виждате ли, гост ми дошъл, пък аз мислех, че няма вече да го видя! Хубаво добиче, нали, и теглач, теглач!

Бае Стоян пак почна да го милва.

– Милият Белчо, и той на война тръгнал! Него за всичко го бива!

– Хей, момче – обърна се той към коларя, – да гледаш добичето, брей, чу ли? Я дай тука чесалото!

Бае Стоян взе железния гребен от коларя и се стегна да почисти своя гостенин, който му донесе такава радост.

– Стани, Белчо, стани! Ха така! Вдигни си опашката! У, колко си кален!

И като му говореше ной-мили и нежни слова, бае Стоян внимателно и грижливо го очисти, вчеса го и го опуха хубаво с метлата. След това намери трици, забърка ги с топла солена вода, поднесе му да яде и отстъпи настрана да го гледа. Умореното животно яде с благодарност, наяде се, облиза се и отправи мили очи към своя приятел, който неотлъчно се въртеше около него.

– Ха, разбирам, трябва да ти е студено – каза бае Стоян и погледна изцъкленото небе, по което трепереха помръзнали звезди.

Той отметна ямурлука си и покри добичето.

– На, да се стоплиш! Гост ми си, не искам да мръзнеш! Ха така – видиш ли, ние доброто не забравяме.

Нощта отдавна бе настъпила. Старите войници вече спяха до огъня в землянката, а бае Стоян още обикаляше своя скъп гост.

Той се прибра късно и цяла нощ не можа да спи. В душата му,

възбудена от милата среща с Белчо, се събудиха всички нежни и хубави спомени за дома, за децата, за земята...

На утрото той не дочака ранобудния глас на петела, а стана по-рано и обиколи пак Белчо.

Когато обозът тръгна, бае Стоян тръгна успоредно със своя Белчо и го изпрати чак донякъде си. При раздялата той го спря, помилва го и го целуна по челото.

– Сбогом, Белчо мой!

После се обърна към коляра.

– Слушай, момче, гледай хубаво добичето и... Бог да ви помага!

И като бръкна дълбоко в пазва, той измъкна кесията, развърза я, извади едно грошче и го подаде на момчето.

– На – да се почерпиш, па гледай хубаво добичето, чисти го и го храни.

Когато керванът замина, бае Стоян гледа дълго след него и се върна при другарите си тъжен, като че бе се разделил с най-близък човек.

КРАЙ

© Елин Пелин

Източник: Словото

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/5620>]